

Gyüdi Sándort ismét a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgató-karnagyává választották

Koncertterem kellene a szegedieknek

Ellenszavazat és tartózkodás nélkül választották meg február 15-én a szegedi önkormányzati képviselők Gyüdi Sándort újabb négy évre a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgató-karnagyává. A Tisza-parti városban ritka a teljes egyetértés az egymással folyton harcoló frakciók között, ezúttal azonban sikerült félretenni a politikát, és szakmai döntést hoztak. A másik pályázóval, Vajda Gergellyel szemben a zenekar és a felkért szakmai bíráló bizottság is Gyüdi Sándort támogatta, aki korábbi pályázatát az elmúlt három esztendőben szinte munkatervként hajtotta végre. A hajdan „operás városnak” számító Szegeden ma már többen vesznek a szimfonikusok koncertjeire szóló bérletet, mint operabérletet. A régi-új igazgató-karnaggal a siker titkáról, a zenekar helyzetéről és a további tervekről beszélgettünk.

– Mit gondol, minek köszönheti, hogy a városatyák teljes egyetértésben szavaztak önnek újabb négy évre bizalmat?

– Az elfogadást és a támogatást nemcsak a pályázat és a döntés kapcsán, hanem a vezetői működésem három éve alatt is folyamatosan éreztem. A szavazás meggyőző arányának egyik oka bizonyára az lehetett: a képviselők örültek annak, hogy a szimfonikusokkal nincs gondjuk, ami nem mondható el a város minden művészeti intézményéről. Nálunk nem voltak botrányok, elmaradt koncertek. A felkért szakmai bíráló bizottság is egyöntetűen az én pályázatomat támogatta, és a zenekari tagok nagy többsége is engem szeretett volna. A együttes igazgató-karnagi posztjának betöltése nem vált politikai kérdéssé, így a kultúrának ezen a speciális területén a máskor egymással vitázó pártok egyetértésre tudtak jutni.

– Hogyan értékeli a most lezáruló első ciklusát?

– Három nyugodt évet hagytunk magunk mögött. A legtöbb kérdésben a

tervszerűség és a szakmai értékteremtés szempontjai érvényesülhettek. Sikerült több olyan ügyet rendeznünk, amely korábban nem volt problémamentes. Ilyen volt például a fenntartó önkormányzattal és a társintézményekkel kialakított kapcsolatunk. Jobban sikerült bekapcsolódnunk a hazai zenei életbe is. Néhány szemmel látható változás is történt: Szegeden nincs koncertterem, a nagyszínházban játszunk a bérleti hangversenyünket, de a színpadi megjelenésünk korábban nem volt megfelelő, hiszen szedett-vedett háttérfalak előtt muzsikáltunk. Ezek helyett sikerült a színház ar-

chitektúrájának és színvilágának megfelelő új díszletet készítettünk. A zenekar megjelenése is egységesebb lett annak köszönhetően, hogy a hölgyek elegáns formaruhát, a férfiak új frakkot kaptak. Ez azért fontos, mert úgy gondoltuk, a megjelenésünkkel is meg kell tisztelnünk a közönséget. A művészi munka terén is sikerült előbbre lépni, igyekszünk nagyon jó vendégeket meghívni. Némi öniróniával azt szoktam mondani: nálunk csak az dirigálhat, aki jobb nálam.

– Igazgató-karnagyként kettős feladatkört lát el. Hogyan tudja a kettőt összeegyeztetni?

– A hazai zenei életben mostanában az a modell a népszerűbb, amelynek lényege, hogy a zenekarokat menedzserigazgató irányítja, aki mellett művészeti vezetőként egy karmester felelős a szakmai munkáért. Azt hiszem, egy olyan karmester, akinek egyetlen dolga a dirigálás, jobban ránehezedik a zenekarára. Nekem a vezénylésen kívül rengeteg szervezési feladatom is van, így energiáim felét az intézményvezetés köti le. Ezt nem olyan teherként élem meg, ami miatt nem tudok eléggé a művészetre koncentrálni, inkább azt mondom: ezen a területen is vannak ambícióim és sikerélményeim. Jól vezetni egy ilyen intézményt, nem kis kihívás. Természetes, hogy emellett nem jut annyi időm a szigorúan vett karmesteri munkára. De ezt felismerve nem azt az utat választottam, hogy ugyanannyit koncertezek, mint más karmester, és a hangversenyeimre kevesebb energiát fordítok, hanem csak annyi koncertet vállalok, amennyit megfelelő színvonalon meg tudok csinálni. Nem tudnám eldönteni, mikor vagyok boldogabb: amikor a páholyból hallgatva örülhetek, milyen jól játszik a zenekarom, vagy amikor magam állhatok a pódiumon.

– A városnak ma sincs még hangversenyterme, a zenekar a Szegedi Nemzeti Színházban koncertezik. Milyen problémát jelent ez?

– Két szempontból is kompromisszum ez a helyzet. Akusztikai értelemben azért, mert egy színházterem hangzási viszonyai egészen mások, mint egy koncertteremé. A Szegedi Nemzeti Színház egy többtagozatú teátrum, ahol nemcsak operát, hanem prózát is játszanak. Sokkal szárazabb az akusztikája, mint egy ideális hangversenyteremé. Kompromisszum azért is, mert roppant körültekintő egyeztetést igényel a színházi üzemmenetben jól elhelyezni a

koncertjeinket, hiszen a színpadon lévő díszletet minden alkalommal le kell bontani, és fel kell építeni a számunkra szükséges háttérrel. Ez a színháznak komoly gondokat okoz, ugyanakkor nekünk is figyelembe kell vennünk, hogy ők mikor készülnek bemutatóra, hiszen a főpróbahéten egy napnyi kiesés komoly gondot jelentene. Így aztán nem koncertezhetünk annyit, amennyit szeretnénk, hiszen behatároltak a lehetőségeink.

– *Mi lenne az ideális megoldás?*

– Ha felépülhetne Szegeden is egy igazi koncertterem, amellyel lassan már minden vidéki nagyváros rendelkezik. Pécssett és Győrben például a multiplexek miatt feleslegessé vált nagy belvárosi mozikat alakították át erre a célra. Ez azért nem képzelhető el Szegeden, mert a Belvárosi Mozi több vetítőtermes miniplexként továbbra is filmszínházként működik. Mivel nincs megfelelő ingatlan, újat kellene építeni, ami rengeteg pénzbe kerülne. Sokáig úgy nézett ki, lesz a városnak kerete erre, most azonban az tűnik a legvalószínűbbnek, hogy a Szegedi Tudományegyetemmel közösen létrejövő beruházás részeként épül fel egy nagyterem, amely kongresszusok és koncertek befogadására is alkalmas lesz.

– *Hogyan lehetne rendezni az együttes székházának ügyét?*

– Jelenlegi székházunk, a Festő utcai épület – ahol a próbatermünk is található – idén április 1-jén visszakerül a római katolikus egyház tulajdonába. Pillanatnyilag nincs olyan ingatlan az önkormányzat tulajdonában, amely kis átalakítással befogadhatná a zenekart. Mivel az egyháznak valószínűleg nem lesz pénze rá, hogy ezt az épületet saját céljainak megfelelően rögtön átalakítsa, ezért ideiglenes megoldásként valószínűleg bérelni fogja az önkormányzat számunkra. Van olyan eladó ingatlan a városban, amely távlati megoldást jelenthetne a székházgondjainkra. Ennek esetleges megvásárlásáról még egyeztetések folynak.

– *Vaszy Viktor 1969-ben azzal a céllal alapította a zenekart, hogy szimfonikus koncerteket adjon és mellette a színházi operaszolgálatot is ellássa. Egyenrangú ma még ez a két feladatkör?*

– A kívülről azt gondolhatná, a zenekarnak az az érdeke, hogy a színház kevésbé terhelje meg operajátsszával,

hiszen annál több ideje jut koncertezésre. Ez nem így van, változatlanul fontos számunkra az operajátzás. A csak szimfonikus zenét játszó zenekarokkal szemben az operát is játszó együttes számos előnnyel rendelkezik. Mindez annak köszönhető, hogy folyamatosan részt kell vennie a nagy rugalmasságot és odafigyelést igénylő színházi munkában. Akadnak olyan együttesek, amelyek ellenérzéssel viseltetnek az operajátzás iránt, nem szívesen mennek le az árokba, ahol nem főszereplő a zenekar, „csupán” a kíséretet adja. A Szegedi Szimfonikus Zenekar tagjai jól ismerik

és szeretik az opera-repertoárt, ami azal az előnnyel jár, hogy könnyebben, kevesebb próbával tanulnak meg új darabokat. Aki eljátszott már tíz Verdi-operát, annak a tizenegyedik megtanulásához kisebb energia-befektetésre lesz szüksége, hiszen már biztos stílusismerettel rendelkezik. Sajnos, az utóbbi időben drasztikusan csökkent az operaszolgálataink száma. Már nem teher, hanem szinte felüdülés minden újabb előadás. Külföldre is sok meghívást kapunk, mert az ország második legjobb operazenekaraként tartanak számon bennünket. Az elmúlt években például a

nemzetközi operaeletben jegyzett karmesterekkel és szólistákkal A walkürt és A szicíliai vecsernyét játszottuk a spanyolországi Bilbaóban, ahová idén is visszavárnak bennünket.

– *A tradicionálisan „operás városnak” számító Szegeden ma már többen vásárolnak szimfonikus bérletet, mint operabérletet. Lehetne még növelni a koncertek számát?*

– Lehetne, és ezt is tesszük, hiszen különböző alkalmakkor egyre több koncertet adunk bérleten kívül. A filharmóniai bérleti sorozatok számát azért nem tudjuk növelni, mert a színházzal érvényben lévő szerződésünk évi tizenkét koncertnapra szól, azaz ennyiszer áll rendelkezésünkre ingyen a teátrum. Megfelelő helyiség bérlése nagyon sokba kerülne, ezért amíg nem készül el a koncerttermet is magába foglaló új egyetemi komplexum, nem tudunk sokkal több hangversenyt adni. Igény lenne

rá, hiszen egyre gyakrabban játszunk zsúfolt ház előtt.

– *Hogyan épül fel a zenekar repertoárja?*

– Szegeden a komolyzenei élet legfontosabb intézménye vagyunk, és ebből kötelezettségek is adódnak. A felnövekvő közönség elsősorban általunk ismeri meg élő előadásban az alaprepertoárt. Ezért arra kell törekednünk, hogy ne nőjön fel úgy zeneszerető fiatal Szegeden, hogy 10 és 20 éves kora között ne legyen lehetősége meghallgatni például a Beethoven-szimfóniákat. Ezért a repertoárunk gerincét a 19. század nagy szimfonikus irodalma kell, hogy alkossa. A repertoár „szélsőségeire” sem áll rendelkezésre másik zenekar, ezért például barokk oratóriumokat vagy Haydn-szimfóniákat is kell játszaniunk, mint ahogyan a 20. századi és a kortárs zene misszióját is fel kell vállalnunk. A könnyebben fogyasztható darabok közé időnként igyekezünk valamilyen módon kortárs műveket is becsempészni. Amikor külföldön vendégszerepelünk, azzal is számolnunk kell, hogy ott elsősorban magyar zenét – Liszttól a kortárs szerzőkig – várnak tőlünk.

– *Hogyan hat a muzsikusra, hogy némelyik fővárosi sztárzenekarban szegedi fizetésük öt-hatszorosát is megkereshetnék?*

– Nagyon súlyos probléma, hogy kettészakadt a szakma. A „felsőházban”, a sztáregyüttesek tagjai számára jó megélhetést biztosít a zenekari művész pálya, a vidéki zenekarok és a nem sztárolt budapesti együttesek esetében viszont siralmasak a jövedelmi viszonyok. Ma egy friss diplomás fiatal muzsikusa közalkalmazotti bértábla szerint húsz százalékkal magasabb fizetést kaphat, ha nem zenekari művészként, hanem zenetanárként helyezkedik el. Pedig általában a jobbakként kerülhetnek be egy zenekarba, és inkább az megy taní-

tani, aki nem olyan kiváló hangszeres. A főváros elszívó hatása valamelyest nálunk is érvényesül, de talán nem olyan mértékben, mint például a színházszek, énekesek esetében, akiknél természetes, hogy három-négy év után továbbállnak. Zenekarunk tagjai többnyire családos emberek, akik alaposan megfontolják, hogy felboríthatják-e a jobb havi fizetés reményében az életüket. Veszélyes és elkeserítő dolognak tartom, hogy legjobb művészeink fizetésének többszörösét megkaphatja valaki egy fővárosi sztárzenekar valamelyik utolsó pultos tutti pozíciójában. Ha optimista vagyok, azt mondom, ennek talán az lesz a következménye, hogy előbb-utóbb a vidéki zenekaroknál is fel kell emelni a fizetéseket. Addig is arra kellene törekednünk, hogy a zenekari tagok fárasztó kulimunka – például az alapfokú zeneoktatás – helyett inkább művészi munkával tudjanak kiegészítő keresethez jutni. Szerencsére ma már nemcsak külföldön, hanem belföldön is vannak olyan megrendelők, akik tudomásul veszik, hogy a művészeti terméknek ára van, és hajlandók és képesek is megadni a művészeti szolgáltatások reális ellenértékét.

– *Karmesterként mennyire elégedett a lehetőségeivel?*

– Annak ellenére, hogy igyekeztem nem túltengeni a programjainkban, viszonylag sokat dirigáltam az elmúlt három évben. Abból is következik ez, hogy a zenekarnak vannak olyan kötelezettségei, amelyeket vendégkarmesterrel nem lehet ellátni. Ezek között sok szép feladat is volt, dirigáltam például Sztravinszkij Petruszkáját vagy Bartók Tánctsvitjét. Ezt a két darabot felvételtől a Magyar Rádió is sugározta. Miután egy évtizeden át a Szegedi Nemzeti Színház karigazgatója voltam, elkötelezett vagyok az operajátszás iránt is, ezért nagy örömmel vállalom évente egy-egy produkció dirigálását a színházban. Az elmúlt ciklusban harmincnégy koncertem volt külföldön a zenekarommal, számos oratóriumot is műsorra tűztünk. Amikor külföldön operát játszunk, az előadásorozat közben önálló koncerteket is vállalunk. Jó érzés megtapasztalni, hogy Magyarországtól több ezer kilométerre is kíváncsiak ránk az emberek, és lelkesen fogadják a produkcióinkat.

Hollós Zsolt

